

ቀዳማይ ክፋል

ዛንታ ምዑዳእና ካብ ቤት ማእሰርቲ ማርካቶ

ብዓብደላ ሓሰን

ዓብደላ ሓሰን ዓሊ : ሁማድ ዓምር ኢድሪስ (ካብሊ)1971

መጻኢት

ምስ ብጻይ ስዉእ ሁማድ ዓምር ኢድሪስ (ካብሊ) ካብ ቤት ማእሰርቲ ማርካቶ ናይ ኣስመራ ኩዒትና ዝወጸእናሉ ዕለት 13/4/1971 ዓ.ም.ፈ. ነሩ ። ከምቲ ኩነታት ዝምስክሮ ኣብቲ እዋን ተጋዳላይ ኣብ ውግእ ተማሪኹ ወይ ተታሒዙ ኣብ ኢድ ኢትዮጵያዊያን ክወድቅ ከሎ ዘጓንፎ ፡ ሞት ወይ ሕልፊት ወይ ድማ ንነዊሕ ዓመታት ማእሰርቲ ስሌዝኹን ካብ ኢድ ጸላኢ ናይ ምምላጥ ዕድላት እውን ጸቢብ ስሌ ዝኹን ካብዚ ሓደጋታት ክነምልጥ ምኽኣልና ዘገረሞም ብዙሓት እዮም ። ስሌዚ ውጽእ ምስ በልና ኣትሕዙ ዛንታ ናይ ምዑዳእና ከመይ ከም ዝነበረ ንምፍላጥ ካብ ዝተፈላለዩ ኣካላት ብዙሕ ሕቶታት ይቀርብና ነሩ ። ካብ ብዙሓት ብሓፈሻ ንምፍላጥ ዝቀራብ ዝነበረ ሕቶታት ዳኣምበር ፡ እዚ ነገር ኣካል ናይ ዝተፈላለዩ ቃልስን መስዋእትን ብምጃኑ ህዝቢ ኤርትራ ምእንቲ ናጽነቱ ዝወፈዮ ቃልስን መስዋእትን ክስነድ ተባሂሉ ኣይኮነን ። ብተወሳኺ ኣብ ቃልሲ ከሎኻ ኣብ ጉዕዞኻ ዝጠቐመካ ፡ ካብ ተሞክሮታትካ እትቀስሞ፡ ጠቓሚ ትምህርቲ እውን ኣሎ። ንሕና እውን ኣብቲ እዋን ስሌ እንሕተት ንምልሽ ነርና እምበር ካብእም ዝፍለ ዓሚቕ ወይ ነዊሕ ጠመተ ኣይነበረናን ክብል ይደፍር። እዚ ሓፈሻዊ ገምጋም ኮይኑ፡ እዚ ብምባላይ ግን ኣብ ምስናድ ታሪኽ ቃልሲ ሕዝቢ ኤርትራ ልሉይ ግደ ዝነበሮም ሰባት ብፉጹም ኣይነበሩን ወይ ድማ ምስ ቀጻሊ ስራሓት ብፍላይ ምስቲ ኣብ ውሽጢ ከተማታት ዝካየዱ ዝነበረ ምስጥራዊ ንጥፊታት ብምትእስሳር ብተገዳስነት ዝሓቲት ኣካል ኣይነበረን ማለተይ ኣይኮነን ።

ዝኹን ንጥፊታት ይኹን ጸረ ጸላኢ ዝግበር ውግእ ስራሒታት ወዘተ.ዋላ ጉድለታት ይሃልዎ ብጽሑፍ ብዜና መልክዕ ይወጽእ እኳ እንተነበረ ፡ ብመሰረቱ ብስነፍልጠታዊ ኣጠማመታ ተራእዩ እንተዘይተሰንዱ ውጽኢቱ ኣይየታኣማምንን። ናይ ቀጻልነት ወይ ነባርነት ውሕስነት ኣይህሉዎን ክባሃል ይካኣል። ዝያዳ ዘማህምኖን ዘፍኩሶን ፡ ውሽጣዊን ግዳማዊን ምኽንያታት ድማ ብዙሕ እዩ ። ቅሳነት ዘይምርካብ ፡ ውሽጣዊ ግርጭታት ፡ ምፍልላይ ፡ ኣዕናዊ ወፈራታት ጸላኢን ተጻባእትን ወዘተ. ዓብይ ኣሉታዊ ግደ ኣለዎ ። ኣብዚ እዋንዚ ኣብ ዝነበረታ ተወሲኻታ ኮይኑ ዝጎደለ ከተማልእ ካብ ዘይሕግዘካ ቀንዲ ምኽንያታት ፡ ህዝብና ዘሕልፎ ዘሎ ኣሲቻቂ ኩነታት እዩ ። ህዝቢ ኤርትራ ተበታቲኑ ዋላ እቲ ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ዘሎ ክራኹብ ዘይኸእል ኮይኑ ፡ ካልእ ይትረፍ እቲ ንነዊሕ ግዜ

መቃልስትኻ ወይ ኣብ ቃልሲ ዝነበረ ሰብ ብህይወቱ ምህላውን ዘይምህላውን ክትፈልጥ ዘይምኽኣል ንባዕሉ ዘሕዝን ጥራሕ ዘይኮነስ ናይ ሓዘን ሓዘን ኮይኑ ኣሎ።

ካብ ወረደና ድማ ምስናድ ፡ ብዝተፈላለዩ ምኽንያታት እቲ ዝበለጸ ኣብቲ እዋኑ እኳ እንተኾነ ፡ እዋኑ ምስ ሓለፈ ውሕስነት ክህሉዎ ከም ርእይቶይ ክልተ መሰረታዊ ረቋሒታት ክማላእ ኣለዎ ፡-

- 1. ኣብ ዝተፈላለዩ መድረኻት ምእንቲ ህዝብን ሃገርን ዝተወፈየ መስዋእትን ዝተፈጸመ ስሪሒታትን ብዘይኣፈላላይ ናይ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ምጃኑ ምእማን ።
- 2. ህላው ብቑዕ ዝስንዶ ኣካልን ፡ ጥዑይ ኩነታትን፡ መሳረሒን ።

በዚ ኣጋጣሚ ክብሎ ዝደሊ ፡ ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ይኹን ተሞክሮ ሰውራና ዘይተጸሕፈ ወይ ከይተመዘገበ ዝተረፈ መስዋእትን ጅግንነታዊ ስሪሒታትን ብዙሕ እዩ ። እዚ ሕጂ ከዘንትዎ ተዳሊዮ ዘሎኹ ድማ ንግር ናቱ እዩ።

ካብ ማእሰርቲ ድሕሪ ሙውጻኤይ ብዕላዊ ኣካላት ጅብሃ ብዛዕባ ካብ ማእሰርቲ ሙውጻኤይ ዝቀርበኒ ዝነበረ ሕቶታት ሓፈሻዊ ሓቤረታ ንምምዘጋብ ዝግለመ ነሩ ። ካርቱም በጺሑ ፡ንስወእ ዑስማን ሳልሕ ሳቤ ምስ ረኹብኩ ፡ ካብ ማእሰርቲ ሙውጻኤይ ስሌ ዝፈለጠ ፡ ንመጀመሪያ ግዜ እዚ ክጻሓፍ ዘሎዎ ጅግንነታዊ ስሪሕ እዩ ኢሉ ዝርዝራት ናይዚ ስሪሒት ንስወእ ኣደም ቤክ መዚዙ ከመዝግቦ ሓቲቲ። ይኹን እምበር ብዝተፈላለዩ ምኽንያታት ኣይኣመዝገብኩዎን ። እቲ ደጋፊ ሰውራ ኤርትራ ዝነበረ ሱሪያዊ ጋዜጤኛ ኣቡ ሳዕዳ እውን ኣብ ቦታ ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ብ 1971 ሓቲቲ ዘመዘገቦ ነገራት ነሩ እንታይ ከም ዝገበረ ግን ዝፈልጦ የይብለይን ። ካልኣይ ኣብ ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ተኸፊለ ንምዳ ምስ ኣተኹ ስወእ ዶክተር ፍጹም ገረሰላሴ ሓላፊ ቤት ጽሕፈት ዜና ክፍሊ ትግርኛ ዝነበረሉ እዋን ፡ ምሳይ ኮፍ ኢሉ ዝርዝራት ናይዚ ስሪሒት ካባይ ዘመዘገበ ሸዑ መደቡ ኣብዚ ክፍሊ ዝነበረ ብጻይ ገብሩ ሓጎስ እዩ። ይኹን እምበር ብዝተፈላለዩ ምኽንያታት ኣብ ናይ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዜናዊ ጽሑፋት ይኹን ኣብ ካልእ ክሳብ ሎሚ ዝወጸ ኣይመስለንን ። ብወገነይ ይጠቐም ይኹውን ብማለት ክጽሕፎ ዝብል ሓሳብ ነሩኒ ግን ኣይተግወትኩን ። ብዙሓት ብጾት እውን ቅድሚ ሕጂ ይኹን ክሳብ ሕጂ ይሓቲኑ እዮም ሓደ ካብኦም ኣብዚ ቀረባ እዋን ብጻይ ተጋዳላይ ሰመረ ፍሳሃዩ ካብ ፍራንሳ ካብቲ ንሕና ዝነበርናዮ ቤት ማእሰርቲ ካብ ኢድ ህግድፍ ጅግንነታዊ ስሪሕ ፈጸሙ ነጻ ዝወጸ መንእሰይ ፓይሎት ደጀን ዓንደ ሕሻል ኣልዕሉ ንካልኣይ ግዜኡ ክጽሕፎ ወይ ከዘንቶዎ ሓቲቲ።

ሎሚ ቡቲ ኣሰሩ ዘጥፈኤን እናተረሰዔ ዝኸይድ ዘሎ መስዋእትን ብዙሕ ጅግንነታዊ ስሪሒታትን ዓብይ ሓዘን እንዳ ተሰማዓኒ ፡ ብህይወተይ ከሎኹ ናይ ምጽሓፉ ግዜ ስሌ ዝኣኸለ ጠቃሚ ክኾውን ተስፋ እንዳገበርኩ ዝሰዕብ ኣርእስቲ ሂበ ይጽሕፎ ኣሎኹ።

ቤት ማእሰርቲ ማርካቶን
ምብንጣስ ሓጺናዊ ሞቆኦሕ እንግሊዝን (ፈሮ እንገለዘ)

ፈሮ እንገለዘ

ቤት ማእሰርቲ ማርካቶ (ሕጂ ብወንጀል መርመራ) ዝፍለጥ ኣብ እግሪ ኣባሻውል ዘሎ ካብ ገዛ ብርሃኑን ዕዳጋ ዓርብን ንሹቕ ገጽካ ክትኣቱ ከሎኻ እቲ ብጎደና እቴጌ መነን ዝፍለጥ ዝነበረ (ሕጂ ጎደና ኣፍ ዓባት)ዝባሃል ምስ በጻሕካ ነቲ ጎደና ዝጥምት ኣብ የማናይ ጎኒኻ ዝርከብ ብጊዜ ጣልያን ዝተሰርሖ ቤት ማእሰርቲ እዩ።

ካብ ዘመነ ጣልያን ዘሎ ዓብይ ማእሰርቲ ስሌ ዝኾነ ፡ ኣብ ውሽጢ ዝነጥፉ ዝንበሩ ካብ ሓራካ (ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ) ብ1960 ጀምርካ ከምኡ እውን ኣባላት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዳርጋ ዘይጣዓም የሎን። ክሳብ ናቱ መተካእታ ኣብ ሰምበል ተሰራሖ ብንጉስ ሃይለ ስላሴ ብዕለት 7/2/1968 ተመሪቁ ዝኸፈት(1) ማርካቶ ዝጸነዓን ዝዓበየን ማእሰርቲ ነሩ። ህንጻታቱ ብእምኒ ደቂማሓረ ዝፍለጥ ብጸሊም ተሪር ኣእማን ዝተሰርሖ ፡ ሓለውቲ ኣብ ልዕሊኡ ዝዘሩ ብሰፊሕ ነዊሕ መንደቕ ዝተኸበ ኮይኑ ውሽጡ ዓሚቕ ብምዃን ፡ ህንጻታቱ ካብ ደገ ኣይይራኣይን ። ኣነ ንመጀመሪያ ግዜ ብቀረባ ዝተላለኹዎ ተማሃሮ ከሎና ብ1966 ብጸት ስዑኣት ተጋደልቲ ወልደዳዊት ተመስገንን ሰዩም ዑቕባንጊኤልን ብውድባዊ ስራሕ ኣስመራ ኣቲዮም ምስ ተታሕዙ መግቢ ወዘተ.ንምእታው ይፍቀድ ስሌ ዝነበረ ምስ ወላዲቱ ንወልደዳዊት ኣደና ሰማይነሽን ኣደና ህይወት ኣዲኡ ንሱዮምን ንመጻ ነርና። ውሽጢ ግን ንኣቱ ኣይነበርና። ብምብራቃዊ ሸነኽ መካይን ዝኣትዋሉ ዓብይ ኣፍደገ ነሩ ። ንኡሱራት ዝኣቱ ነገራት እውን በዚ ይኣቱ ። ናብ ምምሕዳር ቤት ማእሰርቲ ዘእቱ ኣፍ ደገ ግን ንጎደና እቴጌ መነን ይጥምት።

ቀንዲ ዕላማ ናይ ጽሑፊይ ካብ ቤት ማእሰርቲ ማርካቶ ምውጻእና እኳ እንተኾነ ኣስመራ ዝኣቶኹሉ ቀንዲ ምክንያት ኣብ ውሽጢ ከተማ ምስጥራዊ ስርርዓት ምክያድ ስሌ ዝነበረ በዚ መዳይ ፡ ድሕረ ባይታ ናይቲ ኣብ ኣስመራ ብሰውራ ዝካየድ ዝነበረ ንጥፊታት ብሓፈሻኡ ምግላጽ ኣድላይ ኮይኑ ይሰማዓኒ።

እምባኣርክስ ምስጥራዊ ስርርዓት ሰውራ ኣብ ውሽጢ ኣስመራ ካብ መጀመርታ ስሳታት 1960 ዝተጀመረ ኮይኑ እዚ ናይ ማሕበር ሸውዓተ (ሓራካ) (ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ) ይኹን ናይ (ጀብሃ) ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ንጥፊታት ክካየድን ከስፋሕፍሕን ብብዙሕ ጽንኩር ኩነታት ሓሊፉ እዩ ።ብፍላይ እቶም ቀዳምት ኣባላት ማሕበር ሸውዓተ (ሓራካ) ብጸላኢ ክታሓዙ ከሎዉ ዝተፈላለዩ ጨካን መርመራታት የሕልፉ ነሮም ። ብቀጻሊ እንዳታኣሰሩ ኣብያተ ማእሰርቲ ዳርጋ መንበሪኦም ዝነበሩ እውን ነሮም ። እቶም ካብ ርሑቕ ንምሳሌ ካብ ሱዳን ተበግሶም ብስራሕ ኣስመራ ዝኣትዉ ዝነበሩ ባእታታት ሓራካ ይኹኑ ጀብሃ እውን ተመሳሳሊ

ጽንኩር ኩነታት የጓጓፎም ነሩ ። ጀብሃ ምስ ተመስረተት ንጥፊታቶም ኣብ ውደባ ጥራሕ ከይታሓጸረ ወታሃደራዊ ስሪሒታት ምክያድ ሓደ ካብቲ መሰረታዊ መደባቶም ስሌ ዝነበረ ንምሳሌ ተጋደልቲ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ብዕለት 21/6/1963 (2) ኣብ ማዕረፎ ነፈርቲ ኣስመራ ምስ ካልኣት ብጾቶም ናይ መጀመሪያ መጥቓዕቲ ዘካየዱ ሰዊእ ሰዒድ ሒሴንን ማሕሙድ ሃሩንን ካልኣይ ግዜ ምስ ተመለሱ ከምዝተታሕዙ ዝዝከር እዩ ። ብስሳታት ቅድሚኡ ይኹን ድሕሪኡ እውን ውሱን ዝተፈጸመ ስሪሒታት ከም ዝነበረ ይዝከር ።

ዝተፈላለዩ ንጥፊታት ክካየዱ ጸኒሑ ኣብ ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ (ሓራካ) ድኽመት ስሌ ዝተራእየ ብዙሓት ካብ ኣባላታ እውን ስሌ ዝተታሕዙ ኣገደስቲ ኣባላታ ዝነበሩ ኣብታ ብረታዊ ቃልሲ ትመሪሕ ዝነበረት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ተጸምብሮም ። ተ.ሓ.ኤ. ስርርዓት ብቁልጡፍ ከስፋሕፍሕን ከምዕብልን ጀሚሩ። ከምቲ ብሓራካ ተጀሚሩ ዝነበረ ስርርዓት ዝተፈላለየ ኣካላት ሕብረተሰብ ኤርትራ ዝሓቆፈ ፡መማህራን ፡ ሰራሕተኛታት፡ ሰብ ሸቀጥ ፡ ነጋዶ፡ መንግስታዊ ኣካላትን ፡ ተማሃሮ ወዘተ. ስርርዓት እንዳ ኣስፋሕፈሑ ከይዱ።ምስ ምስፋሕ ምስጥራዊ ስርርዓት ውሽጢ ከተማታትን ፡ ምምዕባል ብረታዊ ቃልስን ኣባላት ናይዚ ስርርዕ ክፈለጡ ከሎዉ ጸላኢ ብዘይንሕስያ ብዝዋሓደ ንነዊሕ ዓመታት ማእሰርቲ ይፈርዶም ነሩ። ንምሳሌ ብ1966 - 175 ዝኾኑ ኤርትራዊያን ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ኣባላት ተጋድሎ ሓርነት ኢኹም ብማለት ክታሓዙ ከሎዉ ፡ ከምቲ ሸዑ ብዕለት 7/5/1966 ኣብ መንግስታዊ ጋዜጣ ሕብረት ዝወጸ ፡-

1. ኣሕመድ ሸኽ ፋራስ
2. ሳልሕ ዓብዱልቃድር ባሺር
3. ማሕሙድ ሳልሕ ሳቤ
4. ዓብዱላ ሙሐማድ ሰዒድ ሳይቅ
5. ሳልሕ ጃብር ዋራክ - ዐዕስራ ዓመት ዝተፈርዱ ክኾኑ ከሎዉ
5. ዕስማን ባዳዊ ዑማሪት
6. ሙሐማድ ሓማዶ ባሑበሽ
7. ዑስማን ሳይድ ራማዳንን - ዝተባህሉ ዓዓሰርተ ሓሙሽተ ዓመት ዝተፈርዱ ነሮም።(3)

ገረዝጊሔር ተወልደን ዓብደላ ሓሰንን - መስከረም 1975

ኣብ ዝተፈላለዩ ከተማታት ኤርትራን ከባብን ብተመሳሳሊ ዝእሰሩ ዝነበሩ ድማ

ብዙሐት እዮም ።

ከምዝዝክሮ ብ1967 ስርዓት ኣብ ኣስመራ ዝምዕበለ ደረጃ በጺሑ ዝነበረሉ እዋን እዚ ምስጥራዊ ሰክዔታት እውን ብዝተፈላለዩ ምኽንያታት ብጸላኢ ክግለጽ ስሌ ዝተኻእለ ሓደገኛ ኩነታት ኣጓንፉዎ ብዙሐት ኣባላት ካብ ሰራሕተኛታት ይኹን ተማሃሮ ተኣሲሮም ። ካብ ሕጊ ወጻኢ ምስ ዝኾኑ ኣካላት ተሓባብሮም ብማለት ምስ ተፈርዱ ድማ ኣስማቶም ብዕለት 9/3/1968 ኣብ ጋዜጣ ሕብረት ዝወጸ ኣስታት 40 ይኹኑ ። ገለ ካብኣቶም፡-

1. ብጻይ ገረዝጊሑር ተወልደ - 20 ዓመት ክፈረድ ከሎ
  2. ሳህሉ ክፍሉ
  3. ገብረትንሳኤ ባህታ
  4. ወልዳይ ኣፈወርቂ
  5. ኣስመላሽ ፍሳሓጽዮን
  6. ምህሪ ዩሱፍ
  7. ገብረብርሃን ዑቅባዝጊ
  8. ተስፋማርያም ኣባይ - ነፍስ ወከፎም 18 ዓመት ተፈሪዱም ።
- ዝተረፉ ሙብዛሕትኦም ካብ 1 – 5 ዓመት ዝተፈርዱ እዮም። (4).

ኣብ ውሽጢ ኣስመራ ዝካየድ ዝነበረ ስርዓት ገሊኡ ነንሕድሕዱ ዘይይራኹብ ምስ መሪሕነታዊ ኣካላት ውድብ ዝራኸበሉ ዝተፈላለዩ በበይኑ መስኖታት ዝነበሮ ስሌ ዝኾነ ፡ ካብ ሰራሕተኛታት ይኹን ተማሃሮ ከይተተንከፉ ዝተርፉ ነሮም እዮም። ይኹን እምበር ብዝተጠቐሰ ሰፊሕ ማእሰርቲ ኣብ ኣስመራ ስርዓት ኣዚዩ ተዳኺሙ ። ሙብዛሕትኡ ድማ እቲ ካብ 1966 - 1967 ዝተሰርዔ ኣካላት ኮይኑ እቶም ምስዚ ኣካላት ምትእስሳርን መራሒ ግደን ዝነበረና ተማሃሮ እውን ኣይዳሓንናን ። ኣነ ከኣ ብጻይ ገረዝጊሕር ተወልደ ምስ ተታሕዘ ተፈሊጠ ስሌዝነበርኩ ኣምሊጠ ዕለት 14/4/1967 ንሜዳ ወጺኤ ።

ሰዉእ ኣሕመድ ሙሓመድ (ኣሕመድ ኣስመራ)

ብ1970 ሓድነት ወታሃደራዊ ክፍሊታት ተረጋግጹ ጠቅላላ መሪሕነት (ቅያዳ ኣልዓማ) ንሰራዊት ሓርነት ናይ ምምራሕ ሓላፍነት ዝተሰከመትሉ እዋን ጸረ መግዛእቲ ዝካየድ ቃልሲ ንምምዕባልን ንምብርታዕን ንሰራዊት ሓርነት ዳግመ ስርርዕ ምስ ኣካየደት ፡ ቀንዲ ኣትክሮ ኣብ ከተማታትን ጸላኢ ብጸዕቂ ዝርከበሉ ቦታታትን ክኾውን ስሌ ዝወሰነት ፡ ንነፍስ ወከፍ ከተማን ከባብን ፍሉይ ኣሃዱታት መዲባ (ፊዳኢይን) ፡ ወታሃደራዊ ሓላፊን ብዛዕባ ውደባ ወይ ብዛዕባ ስሪዒታዊ ንጥፊታት ኣብ ውሽጢ ከተማ ዝግደስ ሓደ

ካድርን መደበትሉ ። ከምቲ ዝዝክር እተን ከተማታት - ተሰነይ ፡ አቁርዳት ፡ ባረንቱ ፡ ከረን ፡ አስመራ ፡ መንደፊራ ፡ ባጽዕ ፡ ጊንዳዕ ፡ አፍዓባት ነረን ።

ወታሃደራዊ ሓላፊ ናይ አስመራ ሰዉእ አሕመድ አስመራ ክኸውን ከሎ ብዛዕባ ህዝባዊ ስርርዕ ኣብ ውሽጢ ከተማ ዝግደሱ ብፍሉይነት ንአስመራ ክልተ ካድራት ተመድቦም ። እቲ ሓደ ብጻይ ሳላሓዲን ዓብዳላ ክኸውን ከሎ ካልኣዩ ኣነ ነረ።

ኣብቲ እዋን እቲ ብሰንኪ ጽዑቕ ህላወ ጸላኢን ፡ ዘታአማምን ባይታ ኣብ ህዝቢ ዘይምንባሩን ፡ ከባቢ አስመራ ምቕራብ ሓደገኛ ነሩ ። አስመራ ንምእታው መበገሲ ቦታታትና መሬት ዓድኹማን ከባቢ መንሳዕን ገለ ቦታታት ዓንሰባ ለመጨለን ወሰናስን ደምበዛንን ነሩ ።

ኣነ አስመራ ዝኣቱ ዘሎኹ ድሕሪ ሰለስተ ዓመት ናብ ሜዳ ምውጻኤይ ኮይኑ ብፍላይ እቲ ንሕና እንፈልጦ ኣብ ውሽጢ አስመራ ዝነበረ ስርርዓት ቅድሚ ገለ ዓመታት ስሌ ዝተጠቓጫ ርኽክባት ተቋሪጹ ፡ ገሊኡ ዝታኣስረ ገሊኡ ድማ ሃለዋቱ ዘይፍለጥ ስሌ ስሌ ዝነበረ ዝተሓባበረናን ዝቅበለናን ንምርካብ አሽጋሪ ነሩ ። ንመጀመሪያ ዝተቀበሉና ወጻኢ ካብ አስመራ ኣብ መሬት መንሳዕ ምስ ስድራታቶም ንምርኻብ ካብ አስመራ ገይሾም ዝመጹ ዝተላለናዮም ባእታታት እዮም ነርም ። ካብቲ ትብገሰሉ ቦታ ክሳብ አስመራ ትበጽሕ ነዊሕ ጉዕዞ ስሌ ዘድለ፡ ከይተፈለጥካ ክትኣቱ ድማ ኣብቲ ከባቢ አስመራ ዘሎ ዓድታት ዝታሓባበሩ ሰባት ስሌ ዘድልዩኻ፡ መጀመሪያ ከባቢ ዓድ ሹማ ፡ ዱርፎ ፡ ዓንሰባ ፡ ሊባን ፡ ዓዲ ገብሩ ፡ ከባቢ ደምበዛን ወዘተ.ፍሉይት ሰባት አጥሪና። ኣብቲ መጀመርታ እዋን ካብ ወገን ዱርፎ ምስቶም ዕንጨይቲ ወዘተ. ሕዞም ንአስመራ ዝኣትዉ ሰብ አግማል ንኣቱ ነርና።ብወገን ሊባን እውን ካብ መሬት መንሳዕ ተበግስና ብዓንሰባ ኣቢልና ንልባን ሰጊርና ፡ ንአስመራ ብዓዲ ገብሩ ንኣትዋ ነርና ።ኣብ ገሊኡ ሙብዛሕትኡ ጉዕዞና ለይቲ ነሩ ። ቀትሪ እንተኾይኑ ወዲ ዓዲ ተመስልካ ከይትፍለጥ እንዳተጠንቀቅካ ትኸይድ። ኣብ አስመራ መቀበሊ ቦታታትና ዉሱን ስሌ ዝነበረ ኡቱው ምስ በልካ ዘይትረኽቦ ወይ ኣብ ዝዘይጸንሓካ ኣሎ፡ ገሊኡ ዝወጡት እውን ለይቲን ማዓልትን ኮፍ ክትብሉሉ ዘይጥዕም ስሌ ዝኾነ ማለት ኣድህቦ ስሌ ዝፈጥር ፡ንሽግር ስሌ ዝነበረና ኣብ መሳጊድ ምሕዳር ፡ ኣብ ጥቃ ቤተ ክርስትያን ገለ ግዜ ምሕላፍ ፡ ወጻኢ ካብ ከተማ ኣብ በረኻ ወገናት ቤት ገርጊስ ፡ ከባቢ ኣኸሪያ ሸኽ ዓሊ ሙዝ ሙውዓል ወዘተ. እውን ነሩ።

ምስቶም ኣብ መበገሲ ቦታታትና ዝተርፉ ብጸትና መራኸቢ ስሌ ዘይብልና ኣብቲ መጀመሪያ ግዝያት ተላኣኣኸቲ እውን ስሌ ዘይነበረና ዓብይ ናይ ምርኻብ ሸግራት ነሩና ። ነዚ ሸግር ንምፍታሕ ዝማሃዝናዮ ዘይርስዖ ነገር ነሩ ንሱ ድማ ፡ ኣብቲ እዋን ኣብ አስመራ ሓዳስ ናይ ሬድዮ ጣቢያ ተገይራ ነራ። ንልምምድ መደባታ ከይጀመረት ሙሉእ ማዓልቲ ደርፊታት ጥራሕ ትፍኑ ነራ ። ሙብዛሕትኡ ደርፊታት ናይ ማትኣ (ማሕበር ትያትር አስመራ) ናይ ይሕያ ደርፊታት ወዘተ.ነሩ ። ምሪጫ ናይ ደርፊታት ድማ ነሩዋ ። ስሌ ዘይ ንሕና ክይተበገስና ምስ ብጸትና ባዓል ኣሕመድ አስመራ ፡ አስመራ ምስ ኣተና ነቲ ንጠልቦ ደርፊታትን ኣስማት ናይቶም ንጠልቦሎም ሰባትን ፍሉይ ንሰማማዓሉ ትርጉም ሂብና ዘድለ መልእኽትታት ነማሓላልፍ ነርና ። ንምሳሌ ካብ እገለ ንእገለ ትብል ደርፊ ክትሰምዑ ከሎኹም ኣስመራ ብዳሓን ኣተና ማለት እዩ።እቲ ዝጠልብ ሸምን ዝጥለቡሉ ሰብን ደርፊን ኣስማቶም እንዳተቃያየረ ፡ እቲ ሸም ወይ ደርፊ ከምዚ እንተኾነ ወይ እንተኾይና ፡- ብዳሓን ኣቲና ፡ ንምለስ ኣሎና ፡ተቀበሉና ፡ ዝኸድናሉ ኣይረኽብናን ፡ ድሕሪ ክንድዚ ማዓልቲ ክንምለስ ኢና ፡ ጸኒሕና ኣሎና ማለት እዩ ወዘተ. ኢልና ኣቀድምና ዝተሰማማዕናሉ ትርጉም እንዳሃብና፡ ሬድዮ ኣስመራ ኣብቲ እዋን ዘይነበረ ግርም ኣዚዮ ቅልጡፍ ዝኾነ መራኸቢ ኮይናትልና ነራ ። ሓደ ግዜ ነዚ ምስጥር ዝፈልጥ ኣሕመድ አስመራ ጥራሕ ስሌ ዝነበረ እታ ዝተሰማማዕናላ ብዳሓን ኣቲና ትብል ደርፊ እቲ ዉሩይ ደራፋይ ይሕያ “ ኣዋልደዮ ክዳ ዕበዳ ላዕላይ ሰማይዶ ኣሎዎ ሜዳ” ። “ኣደይ ሳዓዳ

ጓልክን ማዓዳ ፡ ጓለይ ምዒደ ጂዳ ሰዲደ .....” እንዳበለ ክደሪፍ ከሎ ኣሕመድ ኣስመራ ነታ ደርፊ ምስ ሰመዔ ብታሕጓስ ፍንጭሕ ኢሉ ክሰዕስዕ ከሎ ፡ በዛ ደርፊ ጥራሕ ተመሲጡ ዝሰዕስዕ ዘሎ ዝመሰሎም ብጻት ተጋደልቲ ፡ ሎሚ እዛ ደርፊ እንታይ ሓድሽ ሰምዕካላ ? ዓናግር ስሌ ዝጠቀሰ ድዩ ወዘተ. እንዳበሉ ይሕንጭጩሉ ነርም እቲ ቀንዲ ምኽንያት ግን ካልእ ምዃኑ ብዘይክኡ ዝፈልጥ ሰብ ኣይነበረን።

ኣብ ውሽጢ ኣስመራ ብዙሕ ንጸንሕ ኣይነበርናን ስራሕና እንዳተመላለሰና ነካይድ ነርና ። ብዙሕ ጸገማት ሓሊፉ ። ዳሓር ግን ተጋደልቲ ዝቅበልን ዝዕንግልን ዝዛውቲ እንዳበዘሉ ከይዱ ። ብተወሳኺ ምስ ጅብሃ ርኽክባቶም ዝተቋረጸ ርክብ ንምፍግር ጸኒዖም ዝቅጽሉ ዝነበሩ ረኺብና። ስርርዓትና ኣስፋሕፍሑ ፡ ናይ ስራሕ ፍሉይ ዝዛውቲ ምክራይ ጀሚርና ፡ ኣገደስቲ ባእታታት እንዳተጸምበሩና ከይዶም ። ብጸጥታዊ መዳይ እውን ካብ ጸላኢ ኣገዳሲ ሓቤረታታት እንረኽበሉ ምንጭታት እንዳኣስፋሕፈሉ ከይዱ።ንሰውራ ደገፍ ዝኾውን ንዋታዊ ሓገዛት እንዳበዘሉ ከይዱ ። ንሰራዊት ዝጠቅም ናውቲ ፡ ኣፋውስ ፡ መነጻራት (ካሻፋት)ዝኣምሰለ ካብ ኣስመራ ምውጻእ ጀሚርና። ጽልዋና ኣብ ከባቢ ኣስመራ ዘሎዎ ዓድታት እውን እንዳበርተዎ ከይዱ።

ይቅጽል

መወከሲ

- (1) ብተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝተሓትመ መጽሓፍ ቃልሲ ኤርትራ (ኪፋሕ ኤሪትሪያ) 78 - 92
- (2) "ኤርትራዊያን ኮማንዶን መስተንክር ስሪሒት 18 ደቃይቅን" ዝብል ጽሑፍ ዶ.ሓሰን ኣሕመድ ዳሕለ ።
- (3) ዝተጠቀሰ መጽሓፍ ቃልሲ ኤርትራ (ክፋሕ ኤሪትሪያ) 78 - 92
- (4) ዝተጠቀሰ መጽሓፍ ቃልሲ ኤርትራ 78 93 - 95